

Magyar madártani bibliográfia

Önálló madártani bibliográfia utójára az 1910-es években jelent meg hazánkban, az állattani bibliográfiák pedig mindig nagyon hiányosan regisztrálták a madártan irodalmát. Ezért is fedeztük fel örömmel a Békéscsabán kiadott Magyar madártani bibliográfiát (Bibliographia Ornithologica Hungarica), amelyet 1500 példányban adott ki a Békés megyei Tanács környezet- és természetvédelmi bizottsága, valamint a Békés megyei Tudományos Koordinációs Bizottság. Aki valami véletlen folytán értesül e kis példányszámú mű kiadásáról — a könyvtárak ugyanis nem kaptak semmiféle tájékoztatást a bibliográfia várható megjelenéséről —, és a kiadóval folytatott levelezés, telefonálgatás után sikerül egy példányt beszereznie, igen szép kiállítású kötetet vehet kézbe.

A kötet anyagát *Papp József* — mint az előszóban olvashatjuk — több évtizedes munkával gyűjtötte össze. A szerkesztést *Réthy Zsigmond* végezte. Bibliográfiájuk célja, hogy számba vegyék a magyar folyóiratokban megjelent madártani dolgozatokat és a témába vágó hazai könyveket, továbbá a külföldi szerzőknek a magyarországi madarakra vonatkozó írásait. A cikkek, kötetek leírásai a szerzők betűrendjében, azon belül pedig időrendben követik egymást. A kötetet mutatók egészítik ki.

Nagy kár, hogy e szép munkának számos gyengéje is van. Az egyik hiányossága az, hogy több szerzős írások esetében csak az első szerző nevénél említi a közleményeket, emiatt a második és minden további szerző szerinti keresés csak a 13 000 tétel átnézése árán lehetséges! Ugyanígy „elveszett” cikkek azok, amelyeket haláleset vagy évforduló kapcsán írtak egy-egy ornitológusról. Az ilyen hibák utalórendszerrel vagy névmutató készítésével kiküszöbölhetők lettek volna, mivel azonban ezek hiányoznak, az említett esetekben már-már használhatatlan a bibliográfia.

A madarak betűrendes névmutatója nagyon jól segíti ugyan az egyes madárfajtákra vonatkozó cikkek kikeresését, de szükségtelen volt itt és a többi mutatóban is feltüntetni, hogy a tételszám melyik betűnél található, mivel a számsorrend egyértelműen jelzi a keresett közleményt.

A rossz tipográfia miatt valamennyi mutató használata nehézkes. Ha a tételszámok összefolyó tömegéből sikerül is egy-egy tételt kiválasztanunk, még nem

bizonyos, hogy az eredeti kötetben, folyóiratban megtaláljuk a keresett cikket, mivel a hivatkozási adatok sokszor pontatlanok. Néhány példa: az 1258. tétel *CHERNEL István*: Reggeli séta a szabadban. = *Közseg és Vidéke*, 1881. I. évf. 1. sz. p. 3., a cikk valójában az 1—2. oldalon található; az 1274. tétel *CHERNEL István*: A bécsi ornithológiai kiállítás. = *Közseg és Vidéke*, 1886. 6. évf. p. 20., holott a folyóirat csak négyoldalas. Az 1275. tétel *CHERNEL István*: Búváraink. = *Közseg és Vidéke*, 1886. 6. évf. 48. és 49. sz., ám a jelzett számokban a Madártani megfigyelések című Chernel-cikk olvasható. Az 1293. tétel *CHERNEL István*: A honi madártan története. I. ... = *Term. tud. Közl.*, 1887. 19. évf. p. 374—377., ezeken az oldalakon ismét nem találtam a cikket, viszont a bibliográfia kiegészítő részének 11 953-as tétele Madártan története címmel felveszi ugyanezt a közleményt 415—530. oldalszám-megjelöléssel. Itt már csak a második lapszám téves, helyesen p. 415—418. A kötet kiegészítő részében található a következő tévedés: a 11 952. tétel *CHERNEL István*: *Közseg* sz. kir. város jelene és múltja. *Közseg*, 1877, p. 1—75. Chernel István 12 éves volt, amikor apja, *Chernel Kálmán* történésez megírta és kiadta az említett művet.

Nem sorolom tovább az észlelt kisebb-nagyobb hibákat, tévedéseket, csak még egyet szeretnék példának felhozni: az 1380. tétel *CHERNEL István*: A siket- és nyírfajd. = *Vadászat és Állatvilág*, 1904. p. 114. Nos, az említett oldalszámon a cikk nem található, sőt a többi számban sem találtam ilyen című Chernel-írást, viszont hiányzik a szerző néhány olyan madártani publikációja, melyet a lapokban megtaláltam.

A címleírások is pontatlanok, formailag sem egységesek. Az évszám mellett mindig pontosan feltüntetik a periodika évfolyam-sorszámát is, de ami ennél sokkal fontosabb volna, az oldalszám-megjelölés sok esetben hiányzik. A kötetben nincs rövidítésjegyzék, ennek hiánya is nehezíti a bibliográfia használatát.

Az egész magyar madártani irodalom közreadása tehát csak hézagosan, sok hibával teletűzdelve sikerült. Talán túl sokat vállalt magára *Papp József*, s az óriási feladattal nem sikerült megbirkóznia, az ilyen nagy vállalkozás ugyanis meghaladja egyetlen ember erejét. (1980. 657 l.)

Vértesi Péterné